

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Philippica IV

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

fortunam dederunt, ad ea enim praesidia, quae habemus, jam accedunt consules summa prudentia, virtute, concordia, multos menses de populi Rom. libertate commentati, atque meditati. His auctoribus, & ducibus, diis iuvantibus, nobis vigilantibus, & multum in posterum providentibus, populo Rom. contentiente, erimus profecto liberi brevi tempore, *juvenciores* autem faciet libertatem servitutis recordatio. Quas ob res, quod tribuni pleb. verba fecerunt, ut senatus Kalendis Januar. tuto haberi, sententiaeque 1 de summa reip. liberè dici possint; de ea re ita censeo, vt C. Pansa, A. Hirri vs, consules designati, dent operam, ut senatus Kalendis Januar. tuto haberi possit; quodque editumque D. Bruti, imperatoris, consulis designati, optimè de repub. meriti, propositum sit, senatum existimare, D. Brutum, imperatorem, consulem designatum, optimè de repub. promereri, cum senatus auctoritatem, populi Rom. libertatem, imperiumque defendat: quodque Galliam provinciam citeriorem, optimorum, & fortissimorum virorum, amicissimorum populo Rom. civium, exercitumque in senatus potestate retineat, id eum, exercitumque ejus, municipia, colonias provinciae Galliae, rectè, atque ordine, exque repub. fecisse, & facere: senatum ad

summam reipubl. pertinere arbitrari, à D. Bruto, & ab L. Planco, imperatoribus, coss. designatis, itemque à ceteris, qui provincias obtinent, 2 obtineri ex lege Julia, quoad ex S. C. cuique eorum successum sit: eosque dare operam, 3 ut ex provincia, exercitusque in senatus, populi Rom. potestate, praesidioque reipubl. sint: cumque opera, virtute, consilio C. Caesaris, summoque consensu militum veteranorum, qui ejus auctoritatem secuti, reipubl. praesidio sunt, & fuerunt; & à gravissimis periculis populus Rom. defensus sit, & hoc tempore defendatur: cumque legio Martia Albæ confiterit, in municipio fidelissimo, & fortissimo: seseque ad senatus auctoritatem, populi Rom. libertatem contulerit: quod pari consilio, eademque virtute legio quarta usq. L. Egnatulejo duce, civi egregio, senatus auctoritatem, populi Rom. libertatem defendat, defenderit: senatus magnæ curæ esse, ac fore, ut pro tantis eorum in repub. meritis honores eis habeantur, gratiaque referantur: senatus placere, uti C. Pansa, Hirrius, consules designati, 4 cum magistratum inierint, si eis videbitur, primo quoque tempore de his rebus ad hunc ordinem referant, ita uti è reipubl. fideque sua censeuerint.

1. De summa reipubl. Non ab eo ab eis qui repositum sunt rep. sed tantum indico, in eo nimis nobis non esse laborandum; quandoquidem ml. exprimat fore duabus literis R, P, quod semel dictum; scilicet dictum lector putato.

2. Obtineri ex lege Julia. Si auctoritati aliquid damus reponendum ex Pal. sec. Gembl. Liliens. & Mauriciano Tullia, dispicite quælo, Con-

tarene, Guitheri, Pontane, mihi non vacat.

3. Ut ex provincia exercitusque. Est ab unico Colotiano, ceteri ml. provincia Galliaeque exercitus.

4. Cum magistratum inierint, &c. Pal. sec. ferè accedit duobus Ferrarianis, quos secutus est Lambinus; habereq. magistratum inierint: ut videtur, pr. q. tempore de his reb. ad. & cetera: ut in rep. fideq. sui videtur consuetudine.

M. TULLII CICERONIS

IN

M. ANTONIVM AD QVIRITES,
PHILIPPICA QVARTA.
ORATIO QVADRAGESIMA SEXTA.

SYNOPSIS.

Ejusdem est argumenti haec ad Quirites oratio cum superiore ad senatum.

REQVIENTIA vestram incredibilis, Quirites, concioq. tanta, quantum meminisse non videor, & alacritatem mihi summam affert reipubl. defendenda, & spem recuperandae libertatis. Quamquam, animus quidem mihi numquam defuit, tempora defuerunt: quae simulac primùm aliquid lacis ostendere visa sunt, princeps vestrae libertatis defendenda fui, quod si antè facere conatus essem, nunc facere non possem, hodierno enim die, Quirites, ne adhuc mediocrem rem actam arbitramini, fundamenta iacta sunt reliquarum actionum, nam est hostis à senatu nondam verbo appellatus, sed re jam iudicatus Antonius. Nunc verò multo sum erectior, quod vos quoque hostem illum esse tanto consensu, tantoque clamore approbavistis. Nec enim fieri potest, ut non aut ii sint impii, qui contra consulem exercitum comparaverunt: aut ille hostis, contra quem iure

arma sumta sunt. Hanc igitur dubitationem, quamquam nulla erat, tamen nequa posset esse, senatus hodierno die sustulit. C. Caesar, qui reipubl. libertatemque vestram suo studio, consilio, patrimonio denique tutatus est, & tutatur: maximis senatus laudibus ornatus est. Laudo, laudo vos, Quirites, cum gratissimis animis prosequimini nomen clarissimi adolescentis, vel pueri potius, sunt enim facta ejus, immortalitatis; i nomen aetatis, multa memini, multa audivi, multa legi: nihil ex omni saeculorum memoria tale cognovi: qui cum servitute premeretur, & in dies malum cresceret, praesidii nihil haberemus, capitalem & pessimam Brundisio M. Antonii reditum timeremus: hoc insperatum omnibus consilium, incognitum certè ceperit, ut exercitum invictum ex Hispanis militibus conduceret, Antonique furorem crudelissimis consiliis incitatum à pernicie reipubl. averteret. Quis est enim, qui hoc non intelligat; nisi Caesar exercitum paravisset, non sine exitio

1. Nomen aetatis. Haud aliter membranacei Ferrarii, confirmatque Pal. sec. ac liber Puteani, nam vulgata non aetatis, fatuè,

exiis nostro fututum Antonii reditum fuisse? Ita enim se recipiebat ardens odio vestri, cruentus sanguine civium, quos Sueffia, quos Brundisii occiderat, ut nihil, nisi de reipub. pernicie cogitaret. Quod autem erat praesidium salutis, libertatisque exercitus, si C. Caesaris, fortissimorumque sui patris militum exercitus non fuisset? cuius de laudibus, & hauribus, qui ei pro divinis, & immortalibus meritis divini, immortalisque debentur, mihi senatus assensus paulo ante decrevit, ut primo quoque tempore referretur. Quo decreto quis non perspicit Antonium hostem esse iudicatum? quem enim appellare possumus eum, contra quem qui exercitus ducunt, iis senatus arbitratu singulatis exquirendos honores? Quid lego Martia? quae mihi videtur divinitus ab eo deo traxisse nomen, à quo populum Rom. generatum accepimus. nonne ipsa suis decretis prius, quam senatus, hostem iudicavit Antonium? nam ille si non hostis: qui consulem reliquerunt, hosteis necesse est iudicemus. Praeclara & luculenta reclamatione vestra factum pulcherrimum Martialium comprobastis: qui se ad senatus auctoritatem, ad libertatem vestram, ad univertiam remp. contulerant: hostem illum, & latronem, & partem patriae reliquerunt. Nec solum id animosè, & fortiter, sed consideratè etiam, sapienterque fecerunt. Albx constituerunt, in urbe opportuna, munita, propinqua, fortissimo, um virorum, fidelissimorum civium, atque optimorum. Huius Martia legionis legio Quarta imitata virtutem, duce L. Egnatulejo, quem senatus merito paulo ante laudavit, 2 C. Caesaris exercitum persecuta est. Quae expectas, M. Antoni, iudicia graviora? Caes. fertur in caelum, qui contra te exercitum comparavit. laudantur exquisitissimis verbis legiones, quae te reliquerunt, quae à te accessit: sunt: quae tuae essent, si te consulem, quam hostem maluisset, quarum legionum fortissimum, vetillimumque iudicium confirmat senatus, tota probat univertus populus Rom. nisi forte vos, Quirites, consulem, non hostem, iudicatis Antonium. Sic arbitrabar Quirites, vos iudicare, ut ostenditis. quid municipia, colonias, praefecturas, num aliter iudicare censeris? omnes mortales una mente consentiunt; omnia arma eorum, qui haec salva velint, contra illam pestem esse capienda. Quid? D. Bruti iudicium, Quirites, quod ex hodierno ejus edicto perspicere potuistis, num cui tandem contemnendum videtur? Rectè, & verè negastis, Quirites. Est enim quasi deorum immortalium beneficium, & meriti datum reip. Brutorum genus, & nomen, ad libertatem populi Rom. vel constituendam, vel recuperandam. Quid igitur D. Brutus de M. Antonio iudicavit? excludit provincia: exercitu obstitit: Galliam totam hortatur ad bellum, ipsam sua sponte, suoque iudicio excitatam. Si consul Antonius; Brutus hostis. Si conservator reip. Brutus: hostis Antonius. Num igitur, utram horum sit dubitare possumus? Atqui, ut vos una mente, unaque voce dubitare vos negatis - sic modo decrevit senatus, D. Brutum optime de rep. mereri, cum senatus auctoritatem, populi que Rom. libertatem, impetiumque defenderit. A quo defenderit? nempe ab hoste, quae est omnia alia laudanda defensio? Deinceps laudatur provincia Gallia, meritoque ornatur verbis amplissimis à senatu, quod resistat Antonio, quem si consulem illa provincia putaret, neque eum reciperet; magno scelere se adstringeret: omnes enim sub consulis jure, & imperio debent esse provinciae. Negat hoc D. Brutus imperator, con-

sul designatus, natus reipub. civis; negat Gallia, negat cuncta Italia, negat senatus, negatis vos. Quis igitur illum consulem, nisi latrones putant? quamquam ne ii quidem ipsi, quod loquuntur, id sentiunt: nec à iudicio omnium mortalium, quamvis impii, nefarii que sint, sicut sunt, dissentire possunt, sed spes rapiendi, atque praedandi occidit animos eorum: 3 quos non bonorum damnatio, non agrorum assignatio, 4 non illa infinita Pompeii hasta secuturata qui sibi urbem, qui bona, & fortunas civium ad praedam proposuerunt, qui, dum sit quod rapiatur, quod auferant, nihil sibi defuturum arbitrantur: quibus M. Antonius (o dii immortales, avertite, & detestamini, quae so, hoc omni) urbem se divisuram esse promisit. Ita verò, Quirites, ut precamini, eveniat, & huiusque amentiae poena in ipsam, familiamque ejus recidat, quod ita futurum esse confido. Jam enim non solum homines, sed etiam deos immortalis ad rempub. conservandam arbitror consensisse. Sive enim prodigii, atque portentis dii immortales nobis futura praedicunt: ita sunt aperte denunciata, ut & illi poena, & libertas nobis appropinquet; sive tantus consensus omnium, sine impulsu deorum esse non potuit; quid est, quod de voluntate coelestium dubitare possumus? Reliquum est, Quirites, ut vos in ista sententia, quam pra vobis fertis, perseveretis. Faciam igitur, ut imperatores instructa acie solent: quamquam paratissimos milites ad praediandum videant, ut eos tamen adhortentur: sic ego vos ardentis, & erectos ad libertatem recuperandam, cohortabor. Non est, non est vobis, Quirites, cum eo hoste certamen, quocum aliqua pacis conditio esse possit. neque enim ille libertatem vestram, ut antea, sed jam iratus sanguinem concupiscit. nullus ei ludus videtur esse jucundior, quam cruor, quam caedes, quam ante oculos trucidatio civium. Non est vobis, Quirites, res cum scelerato homine, atque nefario, sed cum immani, tantaque bellua: quae quoniam in toveam incidit, obruat. si enim illinc emerferit, nullus supplicii crudelitas erit recusanda. sed tenetur, premittitur, urgetur, nunc iis copiis, quas jam habemus: mox iis, quas paucis diebus novi consules comparabunt. Incumbent in causam, Quirites, ut facitis. Numquam vester consensus major in ulla causa fuit: numquam tam vehementer cum senatu confociati fuistis. nec mirum, agitur enim non qua conditione victuri, sed victurine simus, an cum supplicio, ignominiaque perituri. QUAM QUAM mortem quidem omnibus natura proposuit: crudelitate mortis, & dedecus, virtus propulsare solet: quae propria est Romani generis, & feminis. hanc retinete, quae so, Quirites, quam vobis tamquam hereditatem, majores vestri reliquerunt, quamquam omnia alia, incerta sunt, caduca, mobilia. virtus est una altissimi: defixa radicibus: quae numquam ulla vi labefactari potest, numquam demoveri loco. hac virtute majores vestri primùm univertam Italiam devicerunt: deinde Karthaginem exciderunt, Numantiam everterunt, potentissimos reges, bellicosissimas gentes, in ditionem huius imperii redegerunt. Ac majoribus quidem vestris, Quirites, cum eo hoste res erat, qui haberet remp. curiam, avarium consensum, & concordiam civium, rationem aliquam, si res ita tulisset, paci & faverit: hic vester hostis vestram remp. oppugnat, ipse habet nullam: senatum, id est, orbis terrae consilium, delere gessit, ipse consilium publicum nullum habet: avarium vestrum exhaustum, suum non habet. nam concordiam civium qui habere potest, nullam

1. Praeclara, & luculenta reclamatione. Traque quoque Pal. sec. Maur. & Lil. voluit. Praeclara ac luculenta reclamatione subidè. Porcanus adhuc invenit. Quirites reclam.

2. Caesaris exercitum persecuta. Pal. pr. praesentia. sed alterum restat in sec. habentque omnes i. b. Ferrarii.

3. Quae non bonorum damnatio. Ausus sum ejicere vulgatum denotio, perferat: à Palatinis scilicet Lil. & Gembl. & ita quoque in initio fuerat in Manuziano Colonicensi.

4. Non illa infinita Pompeii hasta. P. Manutius & D. Lambinus non admiserunt illud Pompeii, ego inventum in Gembl. Lil. Maur. Pall. & edd. vet. excludere non potui: praecipue cum non viderim monumenta in his Philippicis, Faerri, aut Moreti; ex quibus cognoscere remum tale aliquid item abesse libris Romanis.

5. Huiusque amentiae poena. P. Placet istud Colotiani codicis, praerecepro, qui huius nom. etiamque item in Pot. qui praemittit, Quirites.

nullam qui habeat civitatem? pacis verò quæ potest esse cum eo ratio, in quo est incredibilis crudelitas, fides nulla? 1 Est igitur populo Rom. victori omnium gentium, omne certamen cum excurfore, cum latrone, cum Spartaco, nam quòd se similem esse Catilinæ gloriari solet: scelere par est, belli industria inferior. ille cum exercitum nullum haberet, repentè conflavit; hic eum ipsum exercitum, quem accepit, amisit. Ut igitur Catilina diligentia mea, senatus auctoritate, vestro studio, & virtute fregisset: sic Antonii nefarium latrocinium vestra cum senatu concordia tanta,

quanta nunquam fuit, felicitas & virtute exercituum, dumque vestrorum, brevi tempore oppressum audieris. Equidem, quantum cura, labore, vigiliis, auctoritate, consilio, eniti, atque efficere poterò, nihil prætermittam, quòd ad libertatem vestram pertinere arbitror. neque enim id pro vestris in me amplissimis beneficiis scelere facere possum. hodierno autem die primùm, referente viro fortissimo, vobisque amicissimo, M. hoc Servilio, collegisq; ejus, ornatissimis viris, optimis civibus, longo intervallo, me auctore, & principe, ad spem libertatis exarsimus.

a. Est igitur populo Rom. victori omnium gentium, &c.] Valgata adjectum habet Quiriter, quod refecit volentibus exemplaribus Ferratii.

M. TULLIUS CICERO

IN

M. ANTONIUM

PHILIPPICA QUINTA.
ORATIO QUADRAGESIMA SEPTIMA.

SYNOPSIS.

¶ Dissuadet legatos ad Antonium mitti. Contrà, suadet acta ab Antonio rescindenda, & præmia Reip. defensoribus decernenda.

Nihil unquam longius Kalendis Jan. mihi visum est, patres conscripti: quòd idem intelligebam per hos dies unicuique vestrum videri. qui enim bellum cum rep. gerunt, hunc diem non expectant, nos autem tum, cum maximè consilio nostro subvenire communi salutis oporteret, in senatum non convocabamur. Sed querelam præteritorum dierum sustulit oratio consultum: qui ita locuti sunt, ut magis exoptatæ Kalendæ Jan. quàm seræ esse videantur. Atque ut oratio consulum animum meum erexit, spemque attulit non modo salutis conservandæ, verùm etiam dignitatis pristinæ recuperandæ. sic me perturbasset ejus sententia, qui primus rogatus est, nisi vestra virtuti, constantiæque considerem. Hic enim vobis, patres conscripti, dies illuxit: hæc potestas data est, ut, quantum virtutis, quantum constantiæ, quantum gravitatis in hujus ordinis consilio esset, populo Rom. declarare possitis. Recordamini, qui dies nudius tertius decimus fuerit, quantus consensus vestrum, quanta virtus, quanta constantia, 2 quam sitis à populo Rom. laudem, quam gloriam, quam gratiam consecuti. Atque illo die, P. C. ea constituitis, ut vobis nihil jam sit integrum, nisi aut honesta pax, aut bellum necessarium. Pacem vult M. Antonius? arma ponat, roget, deprecetur. neminem æquiores me reperiet: cui dum se civibus impiis commendat, inimicus esse, quàm amicus maluit. nihil est profecto, quòd dari possit bellum gerenti. erit fortasse aliquid, quòd concedi possit roganti. Legatos verò ad eum mittere, de quo gravissimum iudicium nudius tertius deci-

mus feceritis, non jam levitatis est, sed, ut, quòd sentio, dicam, dementiæ. Primùm duces eos laudavistis, qui contra illum bellum privato consilio suscepissent: deinde milites veteranos, qui cum ab Antonio in colonias essent ducti, illius beneficiis libertatem populi Rom. anteposuerunt. Quid? legio Martia; quid? Quarta, cur laudantur? si enim consulem suum reliquerunt, vituperandæ sunt: si inimicum reipub. jure laudantur. Atque cum consules nondum haberetis, decrevistis, ut & de præmiis militum, & de honoribus imperatorum primo quoque tempore referretur. Placet eodem tempore præmia constituere iis, qui contra Antonium arma ceperunt, & legatos ad Antonium mittere? ut jam pudendum sit honestiora decreta esse legionum, quàm senatus. siquidem legiones decreverunt senatum defendere contra M. Antonium: senatus decernit legatos ad Antonium. Utrum hoc est confirmare militum animos, an debilitare virtutem? 3 Hoc dies duodecim profecerunt, ut, quem nemo, præter Coryllam, tum inventus sit, qui defenderet, is habeat jam patronos etiam consulares, qui utinam omnes ante me sententiæ rogarentur. (quamquam suspicor, quid dicturi sunt quidam eorum, qui post me rogabuntur.) facilius contra dicerem, si quid videretur. est enim opinio, decreturum aliquem M. Antonio illam ultimam Galliam, quam Plancus obtinet. 4 Quid hoc aliud est, quàm ad bellum civile hosti arma largiri? primùm nervos belli, pecuniam infinitam, qua nunc eger: deinde equitatum, quantum velit. equitatum dico? dubitabit, credo, gentis barbaras secum adducere. Hoc qui non videt, exors: qui, cum videt, decernit, impius. Tu civem scelera-

1. *Or. autem tunc cum maximè consilio, &c. non vocabamur.*] Est ab Ferrarii consuetudine, qui forsitan non attendit voci primæ. sane Pall. & H. ut exhibent: non autem tunc, &c. vocabamur.

2. *Quam sitis à pop. Rom. laudem, quam gloriam, & quam gratiam consecuti.*] Ita ferè in mss. sed non unum: è diversis erant est. nimirum quantum ter reputationem excipit rebus quàm. id dum non attendunt libarii mire hallucinari sunc.

3. *Hoc dies duodecim profecerunt.*] Revocavi lectionem veterum editionum subnixam plurium librorum mss. auctoritate. Ferratio alterum placuit profecerunt. statimque id amplexi Manutius ac Lambiatus, sed sine ratione.

4. *Quid est aliud, omnia ad bellum civile, &c.*] Hanc scripturam codicum Ferratii, firmat Pal. sec. prius cuncti: *Quid hoc aliud, quàm ad bellum civile, &c.* interpretè: nam arma hæc interpretatur pecuniam ac militem.